

СМЕРТНА КАРА: ФІЛОСОФСЬКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

студент 3-го курсу юридичного факультету навчально-наукового інституту права та психології НАВС

Телегуз Валерія Ігорівна

Науковий керівник: кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри гуманітарних дисциплін факультету навчально-наукового інституту права та психології НАВС **Корабльова В.М.**

29 грудня 1999 року Рішенням Конституційного Суду України, ухваленим у справі про смертну кару, положення статті 24 Кримінального кодексу України 1960 р. (назва статті – «Виняткова міра покарання – смертна кара») та положення санкцій статей Особливої частини цього Кодексу, що передбачали можливість призначення такого покарання, були визнані неконституційними і втратили чинність. Остаточно як вид покарання її скасовано у 2000 році. Кримінальним кодексом України 2001 року вже не передбачено смертної кари як виду покарання.

Загальна кількість країн, що скасували смертну кару законодавчо, чи на практиці становить 139, з них:

- країни, що скасували смертну кару за всі злочини – 96;
- країни, що скасували смертну кару за всі злочини, окрім особливих обставин – 9;
- країни, що скасували смертну кару на практиці – 34;
- країни, що зберегли смертну кару – 58.

Противники такого виду покарання за злочини, як смертна кара, наводять ряд аргументів, відповідно до яких застосовувати смертну кару в демократичних державах не доцільно. Ольга Шевченко, наприклад, вважає, що смертна кара відповідає єдиній меті – відплати, яка законодавчого визначення в Україні не має; закріплення в кримінальному законодавстві України мети відплати буде суперечити основним положенням інституту правової держави та його принципам. Правова держава не може підтримувати покарання, засноване на помсті.

Позиція Кестлера будується головним чином на постулаті, що смертна кара не є адекватним покаранням за який б то не був злочин. Смертна кара виявляється лише невинуватою жорстокістю, яка анітрохи не змінює суспільство на краще.

Проте дослідження американського вченого Ісака Ерліха спонукали його до висновку, що «одна додаткова страта на рік... могла дати такий результат, як зменшення кількості вбивств на 7–8 випадків». Інші дослідники підтвердили результати Ерліха. Зокрема, Ернест Ван ден Гааг у статті «На захист смертної кари: практичний і моральний аналіз» пише, що «смертної кари бояться найбільше від усіх покарань, бо вона: 1) не просто незворотна, як і більшість інших покарань, а остаточно; 2) прискорює подію, що, на відміну від болю, нужди та ушкоджень, унікальна в кожному житті і про неї ще ніхто не повідомляв. Страх перед смертю часто пов'язують із покаранням, яке прискорює її, немов без того покарання смерть не прийшла б ніколи».

Скільки б не було наведено аргументів на користь заборони застосування смертної кари в Україні, але, на мою думку, такий вид покарання все ж таки необхідний. Довго можна говорити про гуманізацію та демократизацію суспільства, про те, що ми прагнемо до європейської спільноти, що ніхто не має права позбавляти людину життя, окрім того хто це життя дав, але головне, я вважаю одне: людина, яка свідомо перейшла межу і позбавила життя іншу – не Людина, а вбивця заслуговує на справедливе покарання.

Багато хто вважає, що страта – не дієвий спосіб покарати винного, але психологами і вченими було вже доведено, що найжахливіше – це очікування винесення смертного вироку і введення його в виконання. Засуджений до смертної кари відчуває страждання в момент винесення йому вироку і очікування результатів розгляду поданих ним скарг, клопотань про помилування. У цій ситуації більшість засуджених відчувають страх смерті, що нерідко поєднується з усвідомленням безвихідності свого становища, іноді з усвідомленням провини, муками совісті тощо.

Отже, я вважаю, що смертна кара є найбільш ефективним покаранням. Її слід запровадити за найбільш тяжкі, умисні злочини проти життя і держави. Тому що не можна зміряти горе рідних через втрату близької людини, а ще й коли вбивця виходить на волю через амністію, чи «гарну поведінку». Щоб зменшити вірогідність судової помилки між призначенням вироку і приведенням його в виконання має пройти 3-5 років, щоб дати можливість захисникам та родичам довести невинуватість засудженого.